

Moskvi, Firencah, Parizu, Sofiji in v Ljubljani (Slovenski etnograf, Slavistična revija, izdaji makedonskih ljudskih pesmi pri Mladinski knjigi).

Haralampija Polenakovič je bil s svojimi predavanji tudi pogost gost na ljubljanski fakulteti in na raznih slavističnih zborih v Sloveniji.

Dragi Stefanija
Filozofska fakulteta v Ljubljani

Literarnozgodovinsko gradivo

GRADNIKOV SONET OČETOV SENCE IN ZBIRKA VEČNI STUDENCI

Razmerje, ki ga zastavlja naslov, izhaja iz gradiva: pregledovanje Gradnikove ostaline, ki jo skrbno hrani in raziskovalcem ljubeznivo dovoljuje pogled vanjo pesnikova vdova Francka Gradnik, nama je odkrilo marsikako podrobnost v oblikovanju Gradnikovih pesmi in kompozicij njegovih pesniških knjig. Med zanimivejše sodi izločitev idejnoprogramskega soneta *Očetov sence* iz zbirke *Večni studenci* (1938), čeprav že z naslovom konkretizira in hkrati metaforično univerzalizira osnovno pesniško tematiko zbirke.

Besedilo še ni objavljeno. V rokopisu zbirke mu je na strani 35 namenjeno mesto za ciklom domovinskih sonetov (*Slovenska zemlja, Triglav, Trubar*). V prvi korekturi je v stolpcu 7 besedilo z rdečim svinčnikom prečrtano in na robu z Gradnikovo pisavo (isti rdeči svinčnik) napisano »odpade«; soneta ne najdemo več niti v drugi niti v tretji (lomljeni) korekturi. Za zbirko *Večni studenci* se je poleg končnega ohranilo po več rokopisov ali tipkopisov posameznih pesmi; sonet *Očetov sence* je v tem izjema. Glasi se takole:

*Ko križajo se v zmedli dni stezé
in pota v isti krožijo začetek,
ko duh motá se v črni mreži spletek,
očetov sence še nad nami bde.*

*In ko polagajo na nas roke,
njih sreča vir je nov za naš imetek,
njih bol za nas je tudi veliki petek,
v njih volji srca naša jeklene.*

*Takó krepí se zor v pretekli noči,
takó ko jutro vtone v drugi dan,
brez meje zvezde krožijo usode.*

*Usoda tek je ene same vode,
ki iste reke vse bregove moči
in spelje čoln in ladjo v en pristan.*

Glede na kompozicijo pesniške knjige sklepa obravnavani sonet pomembno izpovedno enoto, pa tudi po oblikovanosti ne odstopa od drugih sonetov, ki v tiskani podobi *Večnih studentov* predstavljajo približno 1/6 vseh pesemskih besedil, nasprotno – z njimi se izrazno celo tesno povezuje:

- (1) poln solz je v tvojih rokah vrč (Mrtvi materi, III. 9),
- (2) opran zdaj z vodo tvojih je oči (ibid., 14),
- (3) Ali v korenine sencí
neusahni vro *studenci* (Drevo, 12–13, podč. M. H., T. P.),
- (4) In vreli v sence tvoje so zavetje
neusahljivi naših src *studenci* (Triglav, 3–4, podč. M. H., T. P.),
- (5) V deželi krvi so kipeli *studenci* (Trubar, 5).

Med antologijskimi pesmimi priziva v našem spominu obravnavani sonet v glavnem zaradi naslova in pomenljivega rimanja (*začetek–imetek*) pesem *Dedič sem*, ki je bila iz *Srpskega književnega glasnika*, 1930, str. 337, sprejeta v antologijo *Svetle samote* (str. 101) in jo povezuje z njim tudi podoba:

- (6) (Čutim, ...)/ da sem v razrastih struj večnosti nova le žila (6),
po metaforičnosti pa sonet *Nova setev*, ki ga je iz *Nove Evrope*, 1924, str. 239, sprejel Gradnik v zbirko *De profundis* (str. 79):
- (7) očetov naših – čujvaj ta semena (12).

Kljub naštetim sorodnostim (znotraj in zunaj *Večnih studentev*) ni mogoče razumeti avtorjevega samocenzurnega posega kot izraz strahu pred mislijo, da morebiti preočitno ponavlja svojo misel in izraz. Vzroki izločitve niso torej niti kompozicijski niti poetološki. Sumiti je mogoče, da gre za vzgibe nižjega reda: za pesniško nomenklaturo (izraz *usoda* se ponovi v zaporednih verzih: 11–12), ki vodi k pasivnosti pesniške podobe, ali za rimanje, ki temelji na nestandardni množinski rodilniški obliki (*začetek–spletak*), je pa izrazno izvirno in funkcionalno, torej za dejstvi, ki jih je lahko avtor sam spoznal za neprimerni ali pa ga je nanju kdo opozoril.

Miran Hladnik, Tone Pretnar
Filozofska fakulteta v Ljubljani